

## ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ

ਫਾਲਸ਼ੇ, ਜੇ. ਦੇ ਅੱਗੇ

ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਦੇਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ, ਜਵਾਬਦੇਹ.

1951 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 107

ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 27 ਮਈ 1954

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ (1860 ਦਾ XLV), ਸੈਕਸ਼ਨ 34 ਅਤੇ 149- ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼-ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ-ਕੀ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ-ਦੇਹਾਂ ਧਿਰਾਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ-ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਕੇਸ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ।

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ- ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਭਾਵਤ ਨਤੀਜਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇਸ਼ੀ ਕਤਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕਤਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਤਲ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁੱਲ 13 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 17 ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਧਿਰ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਵੇ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 19 ਦਸੰਬਰ, 1953, ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਪੀ. ਜੈਨ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 24 ਨਵੰਬਰ, 1953 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਈਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸੋਧਨ ਲਈ।

ਵੀ.ਕੇ. ਰਨਡੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਕੇ ਐਸ ਚਾਵਲਾ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਨਿਰਣਾ

ਫਲਸ਼ੈ, ਜੇ. ਇਹ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 324, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੈ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 148 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307 ਅਤੇ ਨਾਲ ਪੜੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 149 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307, ਦੇ ਨਾਲ ਪੜੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 106 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵੀ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ, ਅਤੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਅਤੇ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਇੱਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੋਕਾ ਮੁੱਠਭੇੜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੇਤ, ਜੋ ਕਿ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਗੰਨਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਗਾਲੀ-ਗਲੇਚ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਿਸ ਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਦਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਏ ਅਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਲਜ਼ਮ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਫਿਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ., ਜੋ ਕਿ ਹੋਰ

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ., ਨੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੋ ਡੰਡੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖੋਹਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ 'ਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਵਿੱਚ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਸੀ, 2" ਵਿਆਸ ਦਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਤਾਰਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਹ ਸੱਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਧਾਰਨ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਦੇ ਅੱਠ ਚੀਰੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮ ਅਤੇ ਦੋ ਘੁਰਨੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚੀਰੇ

ਵੇਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

327

ਜ਼ਖਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਨੱਕ ਦੀ ਹੱਡੀ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਗੁਰਮੇਜ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ., ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਦੇ ਜ਼ਖਮ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੱਜੀ ਛੋਟੀ, ਮੁੰਦਰੀ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਜ਼ਖਮ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਸੱਟ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਂਗਲ ਦਾ ਬਾਹਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਅਤੇ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਅਤੇ ਪੇਟ 'ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ। ਦੋਸ਼ੀ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸੱਟਾਂ, ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਅਤੇ ਪਿੱਠ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ, ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਤੇਰਾਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਸਤਾਰਾਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਕਿਹੜੀ ਧਿਰ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮਲਾਵਰ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਖੋਜ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਹਮਲਾਵਰ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਹਮਲਾਵਰ ਕਿਹੜੀ ਧਿਰ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਨਾਲ 149 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 1 ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਸੱਟ ਮਾਮੂਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਰ ਦੇਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਗਈ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ । ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ

VOL. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

329

ਬੇਸ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ (1) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

“ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 34 ਦਾ ਮੁੜ ਕੋਰਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਂਝੀ ਇਰਾਦਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਇੱਕੋ ਚੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ।

ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 7 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 149 ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸਾਹਿਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਚਾਰਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤਾ

ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਧਾਰਾ 34 ਦੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੋਜ ਦੇ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ

330

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII

ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੈਂਬਰਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਕੰਧ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮੁਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇਸ਼ੀ ਕਤਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦਾ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ੀ ਦਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ। ਪੰਜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਧਿਰ ਹਮਲਾਵਰ ਸੀ, ਅਤੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੀ

ਵੋਲ. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

331

ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ

**ਡਿਸਕਲੇਮਰ:-** ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ  
ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।